Herencsár Viktória

Cimbalomvilág

Flaccus

Dr. Herencsár Viktória egyetemi docens: Cimbalomvilág (könyvrészlet. 108-113 o.)

A CIMBALOM OKTATÁSA A VILÁGBAN

A cimbalom oktatásának, a hangszeren való játék elsajátításának három féle módja lehetséges. Az első, amikor az egyén önállóan (autodidakta) próbál dallamokat játszani egy hangszeren mindenféle zenetudományi ismeret nélkül. Régen a népzenét játszók többsége így tanult meg játszani hangszerén. Ez a módszer a hallás utáni játszáson alapszik. Én is így kezdtem játszani a cimbalmon három és fél éves koromban. Az ismert dallamok hangjait kikeresgéltem a hangszeren, és a végén összeállt a dallam. Egy év alatt 78 dallamot sikerült ilyen módon játszanom a cimbalmon úgy, hogy nem tudtam a hangok és ritmusok neveit. Még ma is vannak olyan amatőr népzenészek, romazenészek, akik így sajátítja el a hangszeren való játszást. A másik lehetőség, amikor apáról fiúra, mesterről tanítványra száll a tudomány. Ilyenkor a már elsajátított tudást adja át a hangszeren játszó az utódoknak, a hangszeren tanulni vágyóknak. Ilyen módszerrel lehet tanulni hallás után is, de kottaolvasás útján is, attól függően, hogy milyen képzettsége van a tanító zenésznek. Harmadik lehetőség az iskolarendszerben való tanulás, melynek tradíciója a 19. században alakult ki. A jelenlegi cimbalomoktatás földrészenként és országonként változó. A következőkben a földrészekre jellemző és az országok legismertebb iskoláinak oktatási lehetőségéről lehet tájékozódni.

Cimbalomoktatás Ázsiában

Ázsiában a bevezetésben leírt háromféle tanulási mód létezik, országonként viszont eltérő a három mód aránya. Ázsiában keleti felében (Kínában, Japánban, Tajvanban, stb.) egyre inkább átveszi a szerepet az iskolarendszerű tanulási lehetőség. A legfejlettebb oktatási rendszerek Kínában, a hozzá tarozó Hongkongban és Tajvanban, valamint Szingapúrban és Koreában vannak. Ezeken a területeken a kínai kultúra hatására a cimbalom fajtái közül a yangqin terjedt el változó névvel, hangrendszerrel és menzúrával. A hangszert alap-, közép- és felsőfokon tanítják. Alap- és középfokú képzés majdnem minden nagyvárosban van. Pekingben és Tajvanban két-két Akadémia, Sanghajban, Hongkongban, Szingapúrban egy-egy Akadémia ad lehetőséget a yangqinen tanulóknak a legmagasabb szintű képzésre. A legtöbb tanár egyben művész is, akik világszerte koncerteznek nagy sikerrel. Az egyik leghíresebb tanár Xiang Zuhua, aki nemcsak tanárként és művészként lett híres Kínában és a környező országokban, de a zene- és a hangszertörténet tudomány terén és kompozícióival is

nagy elismerést szerzett. A Cimbalom Világszövetség egyik alapító tagja és hosszú évekig alelnöke volt. A tisztségének lemondása után a Szövetség tiszteletbeli vezetőségi tagja a mai napig. Tőle kerültek ki a leghíresebb művészek és tanárok, kik közül szintén többen világhírnevet szereztek. Például Li Ling Ling, aki átvette tanára szerepét, és szintén a Pekingi Kínai Akadémia (Chines Conservatory of Music) tanára. Ő is alapítója volt a Cimbalom Világszövetségnek és tanára tisztségének lemondása után a Cimbalom Világszövetség alelnöke lett. Xiang Zuhua másik híres tanítványa Liu Yuening, aki a Pekingi Központi Akadémia (Central Conservatory of Music) professzora, a Cimbalom Világszövetség vezetőségének tagja. Híres tanárok Tajvanban: Chiang Chu-Sung, Chan Chin Niang, Chen Shih Yu. Szingapúrban Qu Jian Qing, a Szingapúri Kínai Zenekar szólistája oktatja magas színvonalon a hangszert, aki szintén a Cimbalom Világszövetség vezetőségi tagja. Hosszú lenne felsorolni az összes tanár nevét a kínai kultúra területén, de nem is ez a cél, hanem, hogy ismeretet kapjunk az oktatásról. Csak Kínában kb. 20.000 yangqin zenészt tartanak számon. A kínai zenei hagyományokon alapuló területeken, tradicionális zenét, és komponált zenét tanítanak. Az utóbbi évtizedekben beépítik a yangqin oktatásába az európai klasszikus cimbalomműveket. Li Ling Ling a Pekingi Kínai Akadémia professzora elindított egy olyan projektet, ami egyedülálló nem csak Ázsiában, de az egész világon. Az oktatási programjába beépítette a különböző cimbalom típusoktanítását. Az Akadémia tanulói elsajátíthatják a hackbretten, hammered dulcimeren, a magyar típusú cimbalmon, a santuron való játszást. Li Lingling neves tanárokat, előadókat hív a hangszerek oktatásához különböző országokból. A tanuláshoz megvásárolták a különböző cimbalomfajtákat, amin a tanulók gyakorolni tudnak és a kurzusok után is tovább folytathatják a tanulást a hangszereken. Így a Kínai Akadémián tanuló diákok a cimbalom több hangszertípusán is játszanak. Ennek a programnak a keretében lettem én is a Pekingi Kínai Akadémia vendég professzora 2005-ben. A Cimbalom Világszövetség legutóbbi kongresszusán pedig már hallhattuk a diákokat játszani több hangszertípuson is.

182. ábra. Li Lingling és Herencsár Viktória (középen) kínai tanárokkal 2010-ben.

183. ábra. Herencsár Viktória kínai növendékekkel 2010-ben.

Kínai típusú hangszert használnak még Mongóliában yoochin névvel. Ezen a hangszeren játszók átmennek a szomszédos Kínába, vagy Burját országba[1] diplomát szerezni, ahol egyetemi szinten van oktatása a hangszernek.

Japánban nem alakult ki iskolai cimbalomoktatás annak ellenére, hogy többen tanultak Európában cimbalmozni, vagy hackbretten játszani. Akik szeretnének ezeken a hangszereken tanulni, inkább eljönnek Európába, vagy azoktól vesznek órát, akik Európában tanultak. Az 1960-as években többen is jöttek Magyarországra cimbalmot tanulni. Közülük Yasuko Kano visszatérve Japánba próbálkozott cimbalomoktatás beindításával, de a kevés jelentkező miatt az iskolai szintű oktatás nem honosodott meg. Privát tanított cimbalmot a hangszer iránt érdeklődőknek. Jelenleg két cimbalomművészként elismert zenész működik Japánba. Junko Sakimura, akinek alapvető hangszere a marimba, először Yasuko Kanotól, majd Magyarországon több tanártól (többek között tőlem is) vett órákat. Hiroshi Saito zeneszerzőként jött Magyarországra cimbalmot tanulni, majd Szlovákiában a Besztercebányai Művészeti Akadémia cimbalom szakán, növendékemként szerzett bachelor[2] diplomát. Mindketten privát tanítanak cimbalmot hazájukban.

Thaiföldön a yangqinhez hasonló cimbalomtípus, a kim az utóbbi időben kezdett népszerűvé válni, mint népi hangszer. Bangkokban Somchai Eambangyung kezdte el az ősi hangszer kultúrájának felelevenítését, történetének kutatását és oktatását. Fia, Sumetus Eambangyung folytatja apja tevékenységét és a zenetörténet, klasszikus gitár szak mellett a népzenei szakon a kim játékát is elsajátította. Törekvésük, hogy népi hangszerük hagyományait felelevenítsék és megőrizzék. E mellett Sumetus vásárolt egy magyar típusú cimbalmot is, melyen elkezdett tanulni. Ebben az országban a tanulók két, vagy három hangszeren tanulnak játszani egyidőben. A kim tanulása is párosul más népi hangszerrel.

184. ábra. Sumetus Eambangyung

[1] Burját ország, vagy más néven Buryatia az Orosz Föderációhoz tartozó ország.

[2] Az úgynevezett bolognai rendszer szerinti felsőfokú alapképzésben szerezhető fokozat. Bakalár, baccalaureus szóval is használatos. Rövidítése: BA magyarul, BSc angolul (nemzetközi), Bc szlovákul.

Dél-Koreában szintén a yangqin egyik változata a yangguem ismeretes. Népi hangszerként tartják számon, és a Népzenei Főiskolán oktatják más népi hangszerekkel párosítva. Azok, akik professzionális színvonalon szeretnék elsajátítani a hangszeren való játszást, Kínában tanulnak, és ott szereznek diplomát, mert ott magasabb szintű oktatás folyik, mivel nem csak a népi használatban létezik a hangszer. Vannak olyanok is, akik más hangszeren (legtöbbször az ütős hangszereken, vagy népi hangszereken) szereznek diplomát, és utána próbálkoznak a yangguemen való játszással. Az utóbbi időben, Szöulban a fiatalok próbálnak ezen a hangszeren más stílusú zenét is játszani. Alapvetően e hangszer kis hangterjedelme miatt nem igazán alkalmas komolyabb zeneművek eljátszására, de egy fiatal zenész, Yinhua Yin, aki Kínában szerzett yangqinen diplomát, készíttetett egy olyan yangguem-öt, mely hasonló lehetőségekkel rendelkezik, mint a yangqin, és bármilyen zenei stílus játszható rajta. Yinhua jelenleg a Chung Ang Egyetem tanára, valamint magániskola keretében oktatja a yangguemjáték elsajátítását nem csak Szöulban, de Kjongdzsu városában is, mely egykoron a Silla királyság fővárosa volt.

185 ábra. Yinhua Yin a hagyományos yangguem – mel és a modern változatával.

A Magyar – Koreai Baráti Társaság cimbalmot ajándékozott a Koreai Nemzeti Művészeti Akadémiának (Korea National University of Arts, röviden KNUA) 2014-ben, ahol tervezik a magyar cimbalom oktatásának bevezetését. Ha ez megvalósul, akkor a yangguem-ön játszóknak és az ütőhangszereseknek lehetőségük lesz a magyar hangszeren való játszást is elsajátítani. A Cimbalom Világszövetség támogatja ezt a kezdeményezést.

Azokban az országokban, ahol a kínai kultúra hatása nagy, a yangqin változatain kívül, még a pengetős változatok is megtalálhatók (koto, guchen, gayageum, yataga), melyeknek oktatási helyzete jobb, mint a yangqin típusoké, mivel hagyománya sokkal elterjedtebb. Japánban a yangqin típusú hangszereknek nincs iskolai szintű oktatása, de a koto oktatása népzenei szakon elterjedt Japán városaiban.

Ázsia keleti és déli részén a mesterről tanítványra szálló tudomány jellemző leginkább. Indiában a santoor játékosok közül a leghíresebb Shivkumar Sharma, aki először játszott hangszerén nem csak népzenét, hanem indiai klasszikus zenét is. Privát tanítványai folytatták mesterük tradícióját. Közülük többen Európában és Amerikában oktatják az indiai zenét egyetemeken, mint például Nandkishor Muley.

Iránban a mesterek közül többen alapítottak privát iskolát. Hossein Malek – aki a Cimbalom Világszövetség alapító tagja és elnökhelyettese volt – Akadémiát és hangszergyárat létesített Teheránban, ahol az érdeklődők megtanulhatták a santoor játék technikáját és készítését. 1999-ben bekövetkezett halála után tanítványai vezetik a Hossein Malek Iskolát. Az ő hatására több santoorművész nyitott iskolát, ahol nem csak ezt a hangszert, de más népi hangszert és az iráni zene ismereteit oktatják a diákoknak. Jelenleg Teheránon kívül hasonló jellegű iskolák léteznek Irán más városaiban is.

Törökországban a cimbalom családhoz tartozó qanunt népi hangszerként oktatják a mesterek és a privát iskolák. Lehetőségük van a játékosoknak felsőoktatási képzésben is részesülni. Diplomát lehet szerezni ezen a hangszeren az Isztambuli Műszaki Egyetem Zenekonzervatórium Tagozatán, ahol jelenleg Ayşegül Kostak Toksoy oktatja a qanunt.

Törökországban a santooron való játszás nem terjedt el, főleg amatőr zenészek játszanak a cimbalom ezen ütős változatán. Iránban veszik hangszereiket és ott sajátítják el a hangszerjátékot is.

Qanunt oktatnak még Libanonban, Irakban (itt santoort is). A többi ázsiai országban is megtalálható a cimbalom változata, melynek oktatása főleg privát zajlik, vagy elmennek olyan országokba, ahol az iskolai oktatásban fejlettebb szinten tanulhatják ezt a hangszert.

Az iskolarendszerben folyó oktatáshoz a tanárok iskolákat jelentettek meg, amiben a hangszer technikai leírásán keresztül gyakorlatok, kisebb darabok találhatók, melyek az alapoktatáshoz szükségesek. Sok tanárnak van saját iskolája, melyek a saját technikájukon alapszik. Ázsia legtöbb országában a Kínában használatos iskolákból tanítanak, melyek kínai nyelven írodtak és a kínai kottajeleket használják. Ez utóbbiról majd a későbbiekben esik szó.

Az egyik ilyen komlex kiadványt Li Lingling, a Pekingi Kínai Akadémia professzora adta ki 2003-ban (ISBN 7-5396-2123-0/J-125), melyben gyakorlatokon keresztül lehet elsajátítani a

hangszeren való játékot. Ehhez segítenek a magyarázatok a technikai írásjelektől kezdve a hangszer felépítéséig.

Egy másik iskola Tajvanban jelent meg 1997-ben a Butterfly Zither Studio kiadásában „100 gyakorlat yangqinre” címmel. Ebben szintén találhatunk leírásokat, képeket játéktechnikai megoldásokhoz.

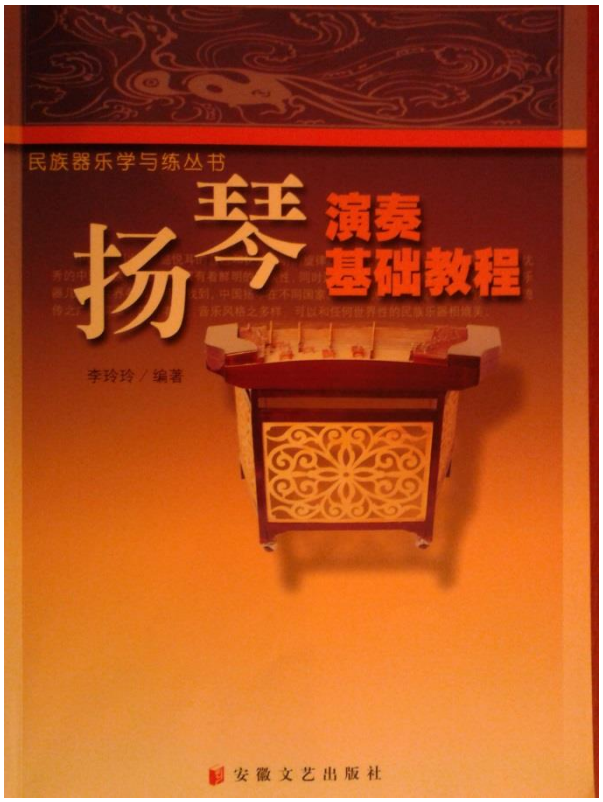

186. ábra. Li Lingling iskolájának fedőlapja. 187. ábra. A Tajvani iskola fedőlapja.

A könyv már kapható a Flaccus Kiadó könyvesboltjában (Budapest,Vas u. 19, 1088, Telefonszám: (1) 338 4197), interneten keresztül a weboldalukon

http://www.flaccus.hu/

A Libri könyvesboltokban és weboldalukon, az A.Folk Népzenei Hangszerüzletben (Budapest, Dohány u. 84, 1074).
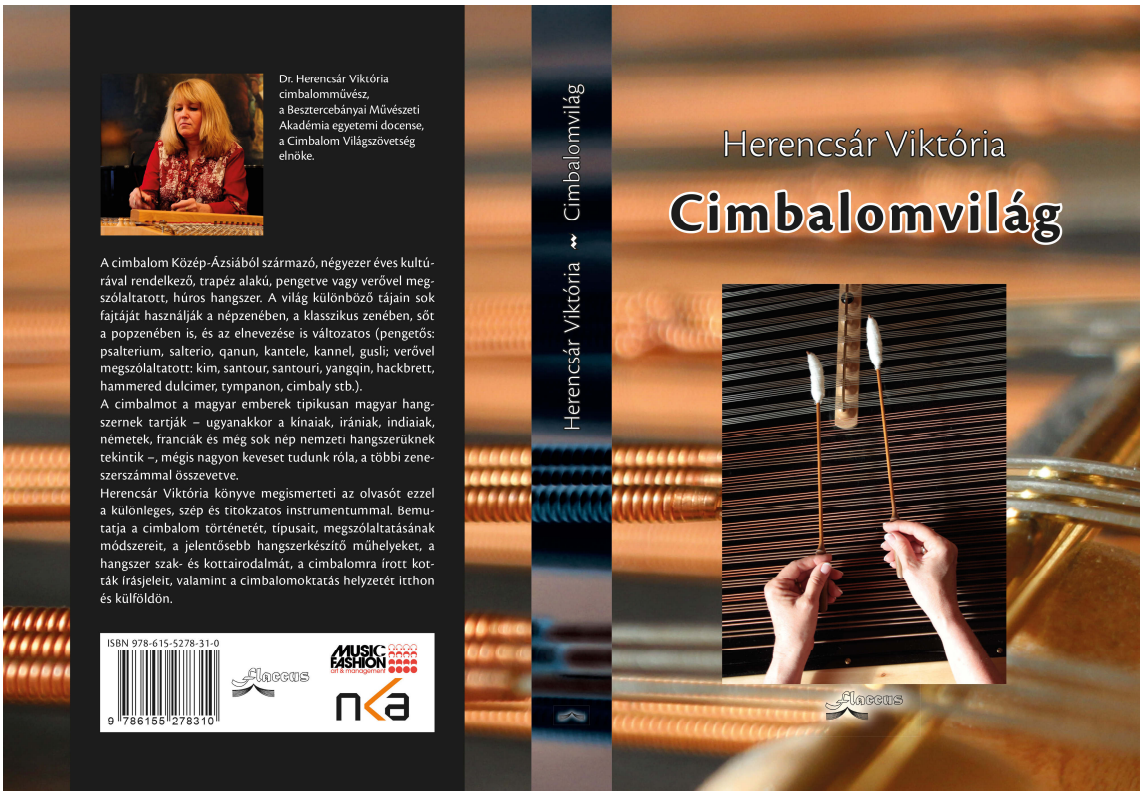
Későbbiekben a Kaláka Zeneműboltban Budapesten, Kecskeméten a Leskowsky Hangszergyűjtemény épületében (Kecskemét, Rákóczi út 15, 6000)